

IZABELA KURTYKA
Akademia Rolnicza we Wrocławiu

UWARUNKOWANIA INFRASTRUKTURALNE USŁUG W GOSPODARSTWACH AGROTURYSTYCZNYCH (NA PRZYŁADZIE DOLNEGO ŚLĄSKA)

1. Wstęp

Agroturystyka jest jedną z form przedsiębiorczości jaką podejmują właściciele gospodarstw rolniczych. M. Drzewiecki określa agroturystykę jako formę wypoczynku, która realizowana jest na terenach wiejskich, ale o charakterze rolniczym, opartą o bazę noclegową i tzw. „aktywności rekreacyjne” związane z danym gospodarstwem rolnym i jego otoczeniem (przyrodniczym, produkcyjnym i usługowym) [Drzewiecki 2001]. Działalność agroturystyczna rozwija się przede wszystkim w regionach charakteryzujących się szczególną atrakcyjnością turystyczną, zwłaszcza walorami wypoczynkowymi oraz przyrodniczymi i antropogenicznymi. Przyciąga turystów pragnących zregenerować siły psychiczne i fizyczne mocno nadszarpnięte poprzez życie w stresie, pośpiechu i hałasie.

Społeczna użyteczność walorów turystycznych jest uwarunkowana odpowiednimi rozmiarami i strukturą infrastruktury turystycznej danej miejscowości lub regionu. Na wzrost zainteresowania turystów obszarami wiejskimi wpływają m.in.: dobra dostępność komunikacyjna, łączność telefoniczna, obecność poczty, banku, instytucje kulturalne, obiekty i urządzenia sportowe, wypożyczalnie sprzętu sportowego.

Słabe uzbrojenie w infrastrukturę techniczną może być z drugiej strony postrzegane jako zaleta. Ocienione drogi polne bardziej odpowiadają oczekiwaniom amatorów pieszych wędrówek, niż asfaltowe, okopane rowami szosy, a studnia z żurawim jest bardziej malownicza, niż słupek hydrantu. Jest to swoisty konflikt interesów, w rozwiązaniu którego należałoby zachować tzw. złoty środek [Jaźwińska 1999].

2. Cel, zakres, metody badań

Celem pracy była analiza atrakcyjności gospodarstw agroturystycznych Dolnego Śląska pod względem oferowanych usług oraz dostępności wybranych urządzeń.

Badania przeprowadzone zostały w 20 gospodarstwach agroturystycznych położonych na terenie Dolnego Śląska w 2002 r. Gospodarstwa te znajdowały się w następujących regionach:

- Region I - Góry Sowie i okolice;
- Region II - Góry Stołowe;
- Region III - Masyw Śnieżnika i okolice;
- Region IV – Kotlina Kłodzka;
- Region V - Góry i Pogórze Izerskie;
- Region VI - Karkonosze i Kotlina Jeleniogórska;
- Region VII - Okolice Świdnicy;
- Region VIII - Wzgórza Twardogórskie;
- Region IX - Park Krajobrazowy Doliny.

Do przeprowadzenia badań gospodarstwa zostały wybrane w sposób celowy [Kopeć 1983]. Podstawowym kryterium wyboru jednostek było ich usytuowanie na terenie Dolnego Śląska. Kryterium dodatkowym było prowadzenie działalności agroturystycznej, jak również akceptacja właścicieli gospodarstw do przeprowadzenia ankiety. Dodatkowym badaniom poddano 199 wczasowiczów przebywających w gospodarstwach. Materiały źródłowe zbierane były metodą ankietową [Kopeć 1983, Stachak 1979]. Przy opracowaniu materiałów pierwotnych wykorzystano metodę opisową, porównawczą [Kopeć 1983, Stachak 1979].

3. Wyniki

Przygotowanie atrakcyjnej oferty dla wymagających turystów wiąże się z koniecznością optymalnego wykorzystania całego potencjału turystycznego jaki posiada dany obszar recepcyjny, czyli wszystkich tych elementów środowiska geograficznego oraz zachowań człowieka, które mogą być wykorzystane do uprawiania turystyki bądź do organizowania ruchu turystycznego [Kaczmarek, Stasiak, Włodarczyk 2002]. Dotyczy to zarówno produktów przygotowanych przez indywidualne gospodarstwa agroturystyczne jak i ewentualnego produktu obszary (wsi, gminy czy regionu).

W badanych regionach oraz gospodarstwach analizowane były następujące szlaki, urządzenia i obiekty:

- szlaki turystyczne, konne, rowerowe i spacerowe;
- trasy narciarskie;
- kluby;
- obiekty sportowe (boiska, siłownie, fitness kluby, sale gimnastyczne itp.);

- solarium i sauna, basen, brodzik;
- tenis stołowy i kort tenisowy;
- sprzęt pływający i wędki;
- sanie, sanki, bryczka;
- teren zielony;
- miejsce na ognisko lub grill;
- garaż, parking dla gości;
- teatr, kino.

Zdecydowana większość analizowanych gospodarstw wyposażona była w altanę ze stołem i ławkami, miejsce na ognisko lub grill, parking i garaż dla gości (najgorzej wypadł tu rejon V). Wiele gospodarstw posiadało sanki i tylko nieliczne sanie (w rejonie I, II, III, VI). Siedem gospodarstw dysponowało własnymi wędkami (region I, II, IV, VI, VIII, IX), 3 gospodarstwa miały tenis stołowy (region IV, V, IX), tylko jedno gospodarstwo posiadało saunę (region I), kort tenisowy (region IV) i sprzęt pływający (region IX).

Najwięcej wyżej wymienionych elementów znalazło się w odległości od 0,1 do 3 km od analizowanych gospodarstw agroturystycznych. Prawie we wszystkich analizowanych regionach wystąpiły szlaki turystyczne (oprócz regionu VIII i IX), 10 gospodarstw leżało nieopodal szlaków rowerowych. Turyści przebywający w tych gospodarstwach mieli w większości dostęp do obiektów sportowych, kortów tenisowych, tenisa stołowego oraz basenu i brodziku. W I, III, V i VI regionie w odległości 3 km od gospodarstw znajdowały się trasy narciarskie. Jest to bardzo istotna cecha szczególnie dla turystów uprawiających sporty zimowe i nie posiadający własnego środka transportu. Większość tras wystąpiła jednak w odległości od 4 do 10 km (region I i VI) i powyżej 10 km (region I, II, III, VII) – tabela 1. W pobliżu analizowanych obiektów znalazło się niewiele szlaków rowerowych i konnych.

Goście przebywający w gospodarstwach wskazali na te urządzenia, które w ich odczuciu powinny znaleźć się w ofercie gospodarstwa. Wymienili tu m.in.: plac zabaw dla dzieci, kąpielisko w pobliżu, transport dla turystów niezmotoryzowanych, sprzęt rekreacyjny i sportowy, sauna, basen, sprzęt pływający. O dużej atrakcyjności oferowanego produktu niektórych gospodarstw zdecydowały natomiast takie cechy jak ładne zagospodarowanie wokół domu i bliskość wielu atrakcji turystycznych.

Gospodarze analizowanych obiektów mają w planach wiele urządzeń, które w ich zdaniem podniosą atrakcyjność oferty agroturystycznej. W przyszłości pragną podwyższyć standard zakwaterowania poprzez zwiększenie ilości łazienek przeznaczonych dla turystów, urządzenie kuchni dla niepełnosprawnych, budowę altany, rozbudowę bazy noclegowej. Produkt agroturystyczny chcą wzbogacić w urządzenia i atrakcje typu: sauna, plac zabaw dla dzieci, boisko do koszykówki i siatkówki, staw rybny, basen kąpielowy, sprzęt sportowy do gier

zręcznościowych, pole namiotowe. Jedno gospodarstwo pragnąc powrotu do tradycyjnego sposobu pieczenia chleba planuje wybudować piec, inne natomiast założy pasiekę aby pozyskać zdrowe i cenne produkty pszczelarskie.

Tabela 1

Lokalizacja obiektów względem gospodarstwa

Lp.	Wyszczególnienie	Obiekty w promieniu				Razem
		<1,0 km	1,0 - 3,0 km	4,0 - 10,0 km	>10,0 km	
1.	Szlaki turystyczne	0	28	10	6	44
2.	Szlaki rowerowe	0	10	0	2	12
3.	Szlaki konne	1	2	0	0	3
4.	Szlaki spacerowe	0	4	0	1	5
5.	Trasy narciarskie	0	8	27	13	48
6.	Kluby	0	12	13	7	32
7.	Obiekty sportowe	2	8	11	5	26
8.	Solarium	0	3	9	4	16
9.	Sauna	1	4	7	5	17
10.	Dyskoteki	0	13	5	2	20
11.	Tenis stołowy	3	14	2	1	20
12.	Kort tenisowy	1	8	9	5	23
13.	Sprzęt pływający	1	6	4	2	13
14.	Wędki	7	7	2	1	17
15.	Sanie	5	7	3	1	16
16.	Sanki	10	3	3	1	17
17.	Bryczka	2	5	6	1	14
18.	Basen	1	8	6	5	20
19.	Brodzik	2	9	2	0	13
20.	Teren zielony	1	16	1	1	19
21.	Altana ze stołem i ławkami	17	1	0	0	18
22.	Miejsce na ognisko lub grill	18	2	0	0	20
23.	Garaż	10	0	0	0	10
24.	Parking	19	1	0	0	20
25.	Teatr	0	0	3	15	19
26.	Kino	0	0	6	13	20
27.	Srednia	4,0	6,9	5,0	3,5	19,3
28.	Ogółem	101	179	129	91	502
29.	% obszaru	20	36	26	18	100

Źródło: Wyniki własnych badań.

Prawie wszystkie gospodarstwa świadczyły usługi gastronomiczne (tabela 2). W promieniu od 100 m do 3 km od gospodarstwa znajdowało się najwięcej

instytucji i elementów tworzących infrastrukturę turystyczną oraz społeczną i ekonomiczną. Do najliczniejszych należały restauracje i bary, sklepy, przystanki PKS, ośrodki zdrowia, poczty, biblioteki, wypożyczalnie m.in.: rowerów, nart, łyżew, sprzętu pływającego, kaset video i samochodów. Większość banków była dostępna dopiero po przejechaniu co najmniej 4 km, natomiast stacje PKP znajdowały się najliczniej w odległości powyżej 10 km od gospodarstwa. Tylko w dwóch gospodarstwach (region III i V) gospodarze mieli uprawnienia przewodnika turystycznego, natomiast dwa ostatnie regiony nie miały dostępu do tego typu usługi.

Dostępność wyżej wymienionych usług jest w dużym stopniu zadowalająca. Najgorzej w tym zestawieniu wypadły jednak usługi takie jak opieka nad dziećmi i opieka nad zwierzętami. Sądzę, że sprawa ta jest bagatelizowana ze względu na fakt, iż pobyt rodziny w gospodarstwie jest jednocześnie możliwością wspólnego spędzenia czasu, czego tak często dzisiaj brakuje współczesnej rodzinie. Opieka nad dziećmi byłaby jednak wspaniałą ofertą dla rodziców, zważywszy na to, iż to właśnie rodziny najczęściej korzystają z urlopu w gospodarstwie agroturystycznym.

Tabela 2

Lokalizacja usług świadczonych dla gospodarstw

Lp.	Wyszczególnienie	Punkt usługowy w promieniu				Razem
		<1,0 km	1,0 - 3,0 km	4,0 - 10,0 km	>10,0 km	
1.	Wyżywienie u gospodarzy	18	0	0	0	18
2.	Restauracje i bary	0	22	6	3	31
3.	Sklepy	0	27	4	0	31
4.	Banki	0	7	10	4	21
5.	Poczta	0	13	6	1	20
6.	Ośrodek zdrowia	0	12	7	1	20
7.	PKS	1	18	1	0	20
8.	PKP	0	4	5	11	20
9.	Wypożyczalnie	2	17	13	6	38
10.	Biblioteka	1	13	6	0	20
11.	Przewodnicy turystyczni	2	5	8	2	17
12.	Opieka nad dziećmi	1	0	0	0	1
13.	Opieka nad zwierzętami	0	0	0	0	0
14.	Pranie	18	0	2	0	20
15.	inne	2	2	0	3	7
16.	Zapotrzebowanie na usługi	0	0	0	0	0
17.	Srednia	2,8	8,8	4,3	1,9	17,8
18.	Ogółem	45	140	68	31	284
19.	% obszaru	16	49	24	11	100

Źródło: Wyniki własnych badań.

Goście wypoczywający w gospodarstwach agroturystycznych mają możliwość rozwoju swoich zainteresowań, edukacji oraz nauki rękodzielnicstwa. W regionie Gór Sowich gospodarze dysponują wiedzą na temat mineralogii, ekologii i ochrony środowiska, sztuki przygotowywania potraw regionalnych i przetworów domowych. Turyści mogą nauczyć się tu wędkowania, jazdy konnej oraz rękodzielnicstwa ludowego (wyrób naczyń glinianych, hafciarstwo, kowalstwo artystyczne). W rejonie Gór Stołowych gospodarze prowadzą szkolenia edukacyjne dla dzieci i młodzieży: „Żyj w zgodzie z naturą”, „Od ziarenka do bochenka” oraz „Ubijanie masła”, zajmują się układaniem kompozycji z suszonych roślin, hafciarstwem, szlifowaniem szkła. Gospodarstwa usytuowane w regionie Masywu Śnieżnika dysponują wiedzą na temat uprawy i wykorzystania ziół leczniczych i przyprawowych, niekonwencjonalnych źródeł energii, budowy ekologicznych oczyszczalni ścieków. W Kotlinie Kłodzkiej goście mogą uzyskać informacje na temat hodowli i uprawy drzew i krzewów ozdobnych, projektowania i urządzania ogrodów przydomowych. Turyści przebywający w gospodarstwach Gór Izerskich i Karkonoszy mają możliwość edukacji w zakresie ekologicznych metod uprawy roślin i hodowli zwierząt, ornitologii, mineralogii. Okolice Świdnicy przyciągają głównie grzybiarzy, wędkarzy oraz osoby interesujące się łowiectwem. Tu gospodarze mogą udzielić wielu rad z tego zakresu. W analizowanych gospodarstwach ostatnich dwóch regionów kwaterodawcy zajmują się m.in. nauką jazdy konnej, medycyną naturalną, pszczelarstwem, epiterapią oraz projektowaniem i urządzaniem ogrodów i zagrod. Wszystkie wyżej wymienione elementy stanowią dodatkowe usługi, które wzbogacają ofertę agroturystyczną i czynią ją jeszcze bardziej atrakcyjną.

4. Wnioski

Przeprowadzona analiza zasobów gospodarstw agroturystycznych i ich otoczenia pozwoliła na sformułowanie następujących wniosków:

1. Prawie wszystkie gospodarstwa oferowały swoim gościom domowe wyżywienie.
2. Większość analizowanych obiektów znajdowała się w pobliżu szlaków turystycznych, rowerowych i tras narciarskich umożliwiających turystom aktywny wypoczynek.
3. Gospodarstwa wyposażone były często w odpowiednie urządzenia i udogodnienia dla gości. Były to m.in.: garaż, parking, altana ze stołem i ławkami, miejsce na ognisko lub gril itp. Kwaterodawcy posiadający własne konie lub stawy rybne, posiadali dodatkowo bryczki, sanie i wędki.
4. W promieniu od 100 m do 3 km od gospodarstw znajdowało się najwięcej instytucji, obiektów i elementów tworzących infrastrukturę turystyczną i paraturystyczną.

5. Dzięki wiedzy i umiejętności kwaterodawców, goście wypoczywający w gospodarstwach agroturystycznych mają możliwość rozwoju swoich zainteresowań, edukacji oraz nauki rękodzielnictwa.
6. Analiza wypowiedzi gości przebywających w gospodarstwach agroturystycznych wykazała, że: ładne zagospodarowanie wokół domu i bliskość wielu atrakcji turystycznych to takie cechy oferowanego produktu, które w dużym stopniu wpłynęły na wysoką atrakcyjność gospodarstw oraz ich wybór.

LITERATURA

1. Drzewiecki M. (2001): Podstawy agroturystyki. Wyd. OPO, Bydgoszcz, 41.
2. Jaźwińska A. (1999): Agroturystyka jako alternatywna forma zagospodarowania obszarów wiejskich (na przykładzie Doliny Bugu). Roczniki Naukowe SERiA, Tom I, z. 3, Rzeszów, 163–169.
3. Kaczmarek J., Stasiak B., Włodarczyk B. (2002): Produkt turystyczny albo jak organizować poznawanie świata. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 31.
4. Kopec B. (1983): Metodyka badań ekonomicznych w gospodarstwach rolnych. Skrypt AR we Wrocławiu, 269, 7–277.
5. Stachak S. (1979): Metody nauk ekonomiczno-rolniczych w zarysie. Skrypt AR w Szczecinie, Szczecin, 48–86.

IZABELA KURTYKA

UWARUNKOWANIA INFRASTRUKTURALNE USŁUG W GOSPODARSTWACH AGROTURYSTYCZNYCH (NA PRZYKŁADZIE DOLNEGO ŚLĄSKA)

STRESZCZENIE

Opracowanie zawiera analizę atrakcyjności gospodarstw agroturystycznych Dolnego Śląska pod względem oferowanych usług oraz dostępności wybranych urządzeń. Badania zostały przeprowadzone w gospodarstwach agroturystycznych oraz wśród gości odwiedzających te gospodarstwa.

IZABELA KURTYKA

INFRASTRUKTURAL CONDITIONS OF SERVICES IN AGROTOURISTIC FARMS (ON THE EXAMPLE OF LOWER SILESIA)

SUMMARY

The elaboration includes analysis of attractiveness of agrotouristic farms in Lower Silesia in respect of offered services and availability of some of the facilities. The research has been carried out in agrotouristic farms and among tourists who were staying there.